

Toiminta- kertomus 2015

Laatu ja potilasturvallisuus

Sanna-Maria Kivivuori

Sisällysluettelo

Yksikön esittely	1
Laatutyö LaNussa vuonna 2015	2
Potilasturvallisuustyö LaNussa vuonna 2015	3
Laiteturvallisuus ja laitevahingoista ilmoittaminen	4
Laatumittarit / ajurit	4
Kanteluasiat	6
Muuta	6
Yhteenveto	6

Yksikön esittely

Taustaa HYKS Lasten ja nuorten sairauksien tulosityksiköstä

Suomen ensimmäinen lastensairaala perustettiin Helsinkiin vuonna 1893. Toiminta muutti vuonna 1946 Stenbäckinkadulle valmistuneeseen Lastenklinikan kiinteistöön. Lastenklinikan lisäksi vuonna 1948 rakennettu Lastenlinna huolehti tietyn potilasjaon mukaisesti lasten sairaanhoidosta. Monen erilaisen organisaatiouudistuksen jälkeen vuoden 2015 alusta aloitti toimintansa nykyinen HYKS:n tulosityksikkö Lasten ja nuorten sairaudet (LaNu). Edelleen ainoat lasten erikoissairaanhoidon omistettut rakennukset ovat Lastenklänikka ja Lastenlinna. Toimintaa tulosityksiköllä on pääkaupunkiseudulla lisäksi mm. muutamassa Meilahden kampuksen muussa sairaalarakennuksessa sekä Jorvin, Peijaksen ja Kätilöopiston sairaaloissa.

Lasten ja nuorten sairaudet on yksi HUS:n HYKS-sairaanhoidoalueen 12 tulosityksiköstä. Henkilökuntaa on noin 2000, joista lääkäreitä 260. Sairaansijoja on 239 kappaletta, poliklinikkakäyntejä 200 000/v. Palvelemme 50 000 eri potilasta vuosittain. HYKS-alueen väestöstä 0-15-vuotiaita on 200 000, mutta LaNu antaa vaativaa erikoissairaanhoidoa asetuksella määrätyn hoidon porrastuksen mukaan valtakunnallisesti. Lisäksi vapaan valinnan perusteella potilaita on saapunut aina Lapin sairaanhoitopiiristä asti. Tulosityksikön vuosibudjetti on 190 miljoonaa euroa. Toimialajohtajana on toiminut johtava ylilääkäri Jari Petäjä vuodesta 2008 alkaen.

HYKS LaNu on sitoutunut tuottamaan Suomen lapsille kaikki tarvittavat erityishoidot, joita Suomen muut yliopistolliset lastensairaalat eivät tarjoa alueidensa lapsille. Vuonna 2018 valmistuva Uusi lastensairaala mahdollistaa tämän entistä paremmin. Siitä on tarkoitus tehdä maailman paras lastensairaala.

Laatu- ja potilasturvallisuusorganisaatio

HUS:ssa laatu- ja potilasturvallisuusasioista vastaa johtajaylilääkäri Markku Mäkijärvi. HUS:n potilasturvallisuuden ohjausryhmässä, jonka puheenjohtajana toimii hallintoylilääkäri Lasse Lehtonen, on jäsenenä LaNun hallinnollinen ylilääkäri Sanna-Maria Kivivuori, joka toimii myös Lasten ja nuorten sairauksien tulosityksikössä laatu- ja potilasturvallisuuspäällikkönä.

LaNussa toimii Laatu- ja potilasturvallisuustyöryhmä, jonka jäseniä vuonna 2015 ovat olleet:

Sanna-Maria Kivivuori, pj, hallinnollinen ylilääkäri
Sirpa Vanhasasi-Huida, sihteeri, ylihoitaja
Eija Gaily, osastonlääkäri
Anneli Kari, apulaisylilääkäri
Briitta Klemetti, ylihoitaja
Antti Koivusalo, osastonylilääkäri
Pekka Lahdenne, osastonylilääkäri
Minna Mannerkoski, apulaisylilääkäri
Inger Mäenpää, johtava ylihoitaja
Tea Nieminen, erikoislääkäri
Anita Tuhkanen, ylihoitaja

Laatu- ja potilasturvallisuustyöryhmässä on ollut puheenjohtajan lisäksi edustaja kaikista viidestä lääkäriinijasta, johtava ylihoitaja, kolme ylihoitajaa ja Uuden lastensairaalan suunnittelun projektipäällikkö. Kussakin LaNun yksikössä toimii laatuvaavapari, joista toinen edustaa lääkärikuntaa, toinen hoitohenkilökuntaa. Joissain yksikössä laatuvaavia on kolme. Yhteensä laatuvaavia on nyt noin 90.

Vuonna 2015 Laatu- ja potilasturvallisuusryhmä valitsi painopistealueikseen:

1. Hoitotulokset ja mittarointi
2. Yhteisten toimintatapojen toteuttaminen käytännössä
3. HaiPro- raporteista nousevat kehittämistoimet

Laatutyö LaNussa vuonna 2015

LaNussa on vuonna 2015 edistetty useampaa HUS-tasoista laatuun liittyvää hanketta, joista tärkeimmät ovat lean-kehittäminen, magneettisairaalahanke ja Joint Commission International (JCI) -akkreditaation hakeminen. LaNussa on seitsemän lean-koulutettua henkilöä, jotka vetävät noin 6 kuukautta kestäviä erilaisia kehittämisprojekteja. JCI-akkreditaatiohanke on HUS kehittämissyksikön vetämä ja vielä hyvin alkuvaiheessa. Suunnitelmana on, että ensimmäisenä hankitaan akkreditaatio HYKS Syöpäkeskukselle ja HYKS LaNulle.

Hoidon saatavuuteen on panostettu kiinnittämällä erityisesti huomiota läheteiden käsittelyaikoihin. Tavoitteeksi vuoden alussa asetettiin se, että 90 % elektiivisistä, ulkoisista läheteistä on käsitelty 0-3 vuorokaudessa. Keinona päämäärän saavuttamiseksi oli läheteiden käsittelijöiden selkeämpi vastuutus ja läheteitä vastaanottavien tahojen vähentäminen ja uudelleenstrukturointi. Tammikuussa 69,6 % läheteistä oli käsitelty tuossa ajassa ja joulukuussa 85 %. Tavoitetta lähestyttiin siis hyvin vuoden aikana.

Hoidon vaikuttavuuden kuvaaminen on tunnetusti terveydenhuollossa vaativaa. Asiaa lähestyttiin tuottamalla neljän erityispediatrian linjan yksikön toimintakertomukset sekä suomeksi että englanniksi HUS:n verkkosivuille. Toimintakertomusten teon ohjeena oli nimenomaan painottua hoidon tuloksiin. Ennen vaikuttavuuden arviointia on kehitettävä tulosten esiintuomista.

Vertaisarviointi on tärkeä osa itsearviointia. Vaativana erikoissairaanhoidon yksikkönä LaNun vertaisarviointiin sopivat yksiköt sijaitsevat ulkomailla. Vuoden 2015 aikana LaNulle oli yhteistyötä vertaisarviointia silmällä pitäen muun muassa Lontoon Great Ormond Street Hospitaliin ja Liverpoolin lastensairaaloihin, Tukholman Karolinskaan ja Viroon.

Uuden lastensairaalan toiminnallinen suunnittelu on ollut erittäin aktiivista laatutyötä ja hyvin moni henkilökunnasta on osallistunut siihen. LaNun sisäisesti laatutyötä on tehty monella muullakin saralla. Laatuvaastavien aktivoiminen on ollut fokuksessa. Yhtenä muotona tässä on ollut vuodesta 2014 järjestetty joka keväinen laatutapahtumailtapäivä. Kutsuttuina ovat olleet kaikki laatuvaastavat, laaturyhmä sekä esimiehet. Vuonna 2015 tapahtuman aiheina olivat mm. laaturekisterit, digitalisaatiopilotit ja lääkehoito-ohje.

LaNun LAATU -tiedote on vuoden 2015 alusta ilmestynyt viisi kertaa vuodessa samalle kohderyhmälle kuin laatutapahtuma. Laatu- ja potilasturvallisuuden työryhmä perusti intranettiin oman työtilan, jossa osa on julkista, osa sisäistä materiaalia. Laatutietojen julkistamista pidetään tärkeänä. Vuonna 2016 ensimmäistä kertaa julkistettavan vuoden 2015 LaNun Laatu- ja potilasturvallisuuden toimintakertomuksen suunnittelu alkoi.

Vuonna 2015 valmistui LaNussa Ohje lääkehoidon yhtenäisistä käytännöistä Lasten ja nuorten sairauksien tulostyöyksikössä sekä Matkakorvausohje. Potilashoitoon liittyvien ohjeiden ajanmukaistus alkoi syyskuussa 2015. Päämääränä vastuutus, standardointi sekä laadun ja potilasturvallisuuden parantaminen. Työn edistyessä se on laajentunut monella tavalla. Mukaan on tullut mm. viestintä ja tietohallinto, jotta ohjeiden sähköinen arkistointi rakentuisi selkeäksi.

Laaturekisterit ovat olleet kehitteillä useammalla alalla LaNussa. HUS on liittynyt kansainväliseen laaturekisteriin Dr Fosteriin. Sisäisesti on HUS:ssä päätetty käyttää BCB:n laaturekistereitä. LaNussa on aikaisemmin rakennettuja muitakin laaturekistereitä, kuten esimerkiksi lasten syöpäosaston File maker -pohjainen rekisteri. Sen muuttaminen valtakunnalliseksi on vaikeaa ja ratkaistava jossain vaiheessa. BCB:n rekistereitä meillä on kehitteillä mm. murtuma-, selkä-, psykiatria-, reuma- ja halkioseurantarekisteri. Homografitirekisteri on jo toiminnassa.

Digitalisaatio on LaNun strategiassa tärkeässä roolissa ja kuuluu osana toiminnan laadun parantamiseen. Koko HUS-tasoisesti www.terveyskyla.fi -hanke on edennyt vauhdilla. Siihen kuuluvat LaNun osalta Lastentalo ja Harvinaissairaudet -talo. Nämä virtuaalisairaalat tulevat muuttamaan toimintaamme voimakkaasti. Digitalisaatiota edistävät myös paperiton sairaala – projekti ja heräämökaavakkeista pois – projektit, jotka molempien alkoivat vuonna 2015. Kolme pilottiyksikköä; diabetespoliklinikka, verisuonipolikkavastaanotto ja kotisairaala, valittiin mukaan kehitystyöhön, jossa on tarkoitus, että terveydenhuollon ammattilainen kommunikoi potilaan/perheen kanssa kotiin tai kotisairaalan osalta kotona olevaan toiseen ammattilaiseen suoran videoyhteyden kautta.

Potilasturvallisuustyö LaNussa vuonna 2015

HaiPro on potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien raportointimenettely ja tietotekninen työkalu. HaiPro-työkalu on käytössä yli 200:ssä sosiaali- ja terveydenhuollon yksikössä kautta maan. HaiPro kehitettiin VTT:llä yhteistyössä terveydenhuollon yksiköiden kanssa Sosiaali- ja terveysministeriön, Lääkelaitoksen ja VTT:n rahoituksella. Työkalun ylläpidosta ja jatkokehityksestä vastaa Awanic Oy. HaiPro-järjestelmä on ollut käytössä HUS:ssa vuodesta 2007, mutta kaikki tulosyksiköt kattavaksi se saatiin 2011 syksyyn mennessä. LaNu on ollut mukana HaiProssa vuodesta 2007 lähtien.

HaiPro-ilmoittaminen ja siltä pohjalta tehtävät kehittämistoimet ovat edelleen keskeisimpiä potilasturvallisuuden kehittämistoimia. Tutkimusten mukaan yksi keskeisimmistä ilmoittamista edistävästä asioista on tapahtumaa koskevan palautteen saaminen yksikkötasolla. Lisäksi ilmoittamista koskeva rakentava ja syyllistämätön käsittely on tärkeää.

LaNun vuoden 2015 HaiPro-poitkeamaraportti

	Ilmoitettuja poikkeamia, lkm (koko henkilöstö)	Ilmoituksen tekijä	Ilmoituksen tyyppi	Tapahtui / läheltä piti	Vakavat poikkeamat
LaNu	n=1575 (2017)	lääkärit 4.6 % sh 84 %	lääke 47 % tiedonkulku 18 %	63 % / 37 %	0.2 %
HYKS	n=10504 (12641)	lääkärit 4.2 % sh 78 %	lääke 43 % tiedonkulku 25 %	61 % / 39 %	0.8 %

Ylihoitaja Sirpa Vanhasasi-Huida on kouluttanut laatuvaastavia vakavien käsittelyyn vaadittavan Ishikawa-mallin käyttöön.

LaNussa on aloitettu HaiPro-järjestelmään perustuva potilasturvallisuusraportointi. Syyskuusta 2015 alkaen kunkin yksikön laatuvaastavaparia on pyydetty tekemään yksikkönsä potilasturvallisuusraportti, johon on käytetty geneerisiä HUS-tasoisia dioja, linjajohtajalle, ylihoitajalle ja laatuapäällikölle 1x/4kk eli aina tammi-, touko- ja syyskuussa.

Yhteenveto potilasturvallisuudesta

Vakavien haattatapahtumien määrä on toivotusti laskenut vuoden 2014 seitsemästä kolmeen. Monen yksikön päivittäisjohtamiseen on otettu mukaan potilasturvallisuusasiat. Kehitettävää meillä olisi edelleen haattatapahtumien käsittelyaikojen lyhentämisessä. Yksiköiden välillä on suuria eroja potilasturvallisuuskulttuurin omaksumisessa. Esimerkiksi yksiköt, jotka eivät koko vuonna ole tehneet yhtään HaiPro-ilmoitusta, tulisi tutustuttaa ja motivoida potilasturvallisuustyöhön. Merkittävä kehitettävä alue on haattatapahtumista seuranneet kehittämistoimet ja niiden toteutuminen. HaiPro-järjestelmässä on myös kehittämistarpeita, joita on esitetty ylläpitäjälle Awanicille.

Laiteturvallisuus ja laitevahingoista ilmoittaminen

Laitevahingoista yksiköt ilmoittavat HUS Riskit -järjestelmän kautta. Aiheesta valmistui HUS johtajaylilääkärin ohje vuonna 2015. LaNussa vuonna 2015 tehtiin 12 ilmoitusta, joista kaikki olivat läheltä piti -tilanteita, eivätkä aiheuttaneet henkilövahinkoja. Ilmoitukset tehtiin hyvin tasaisesti eri osastoilta.

Laatumittarit / ajurit

Hoitotulokset

Tärkeimpänä laatumittarina tietenkin toimivat hoitotulokset, joita on pyritty korostamaan myös [toimintakertomuksissa](#).

Kuolleisuus

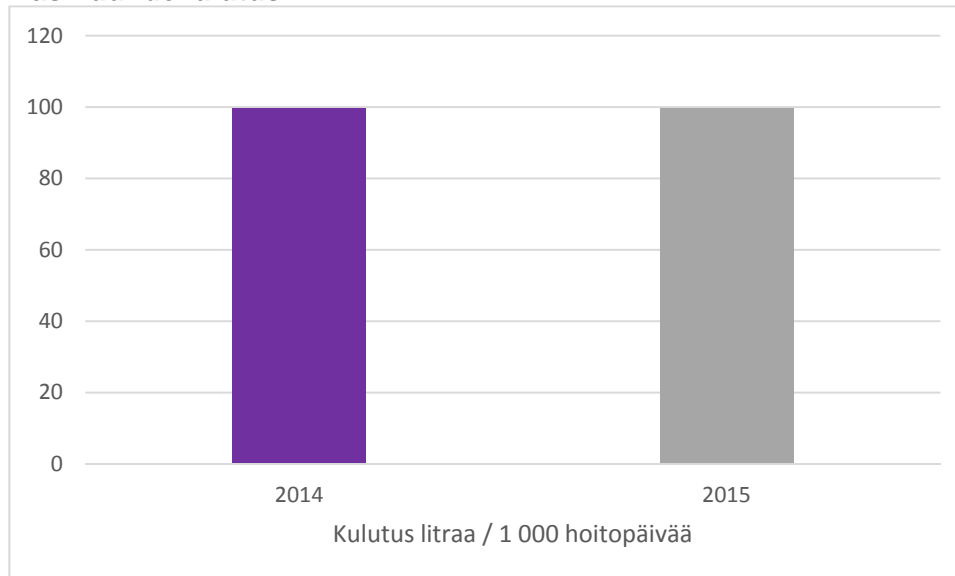
Kuolleisuus on HUS-tasoisesti seurattava laatumittari. LaNun erikoisaloilla se on kuitenkin niin vähäistä, että satunnaisvaihtelu vähentää mittarin informaatioarvoa LaNun potilashoidon laadun osalta.

Infektioturvallisuus

Infektioturvallisuutta seurataan monella tavalla. Käsihuuhdekulutuksen on todettu antavan viitteitä käsihygienian toteutumisesta ja infektioiden torjunnan kulttuurin omaksumisesta. Se on yksi hoidon laadun mittareista. Henkilöstön influenssarokotuksilla voidaan merkittävästi vähentää potilaiden

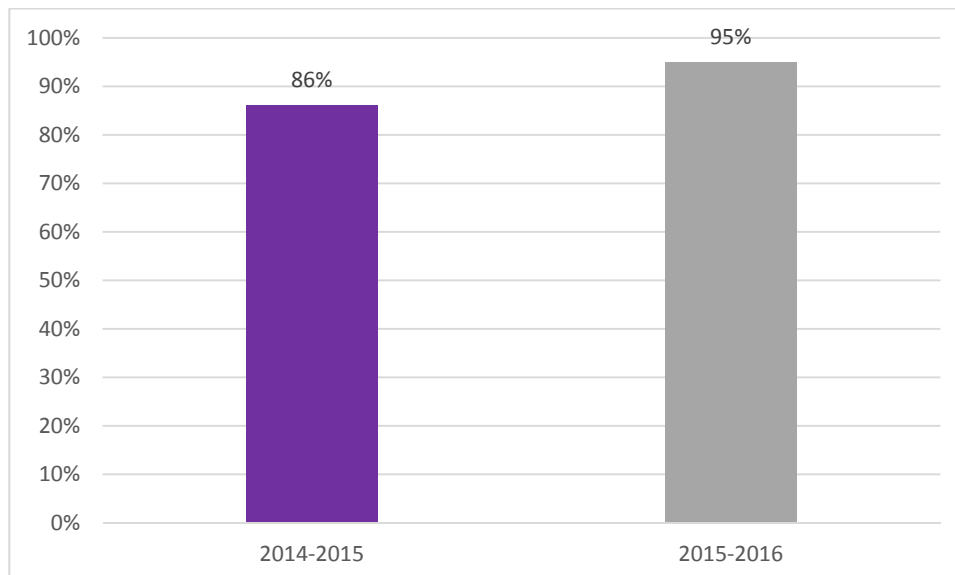
influenssaan sairastumista ja potilaskuolemia. Tavoitteena on rokottaa koko henkilöstö, mutta jo yli 80 %:n kattavuudella saavutetaan ns. laumaimmunitetti ja estetään osastoepidemioita. Olemme reilusti ylittäneet EU:n 75 %:n tavoitteen. Lisäksi seurataan infektioiden esiintyvyyttä, veriviljelyiden löydöksiä ja vastustuskykyisten bakteerien tilannetta potilaillamme.

Käsihuuhdekulutus

Kuva 1. HYKS LaNu akuuttivuodeosastojen käsihuuhdekulutus vuosina 2014 ja 2015. Kulutus litroina/ 1000 hoitopäivää.

Influenssarokotuskattavuus

Kuva 2. HYKS LaNu henkilöstön influenssarokotuskattavuus vuosina 2014-2015 ja 2015-2016.

Haittatapahtumat

Ks. sivu 4

Kanteluasiat

Julkiselle terveydenhuollon toimijalle voi kansalainen osoittaa muistutuksen. Terveydenhuollon yksiköiden toimintaa valvoo aluehallintavirasto (AVI) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), joilta tulee selvitys- ja lausuntopyyntöjä sekä potilastietojen luovutuspyyntöjä. Tammikuusta 2015 alkaen valvovat viranomaiset ovat voineet siirtää heille osoitetun kantelun terveydenhuollon toimijalle muistutukseksi, mikäli asiasta ei ole jo tehty muistutusta.

Vuonna 2015 LaNuun tuli 119 kanteluasiaa, vuonna 2014 110 eli kanteluiden määrä on pysynyt tasaisena. Muistutuksia näistä oli 75, muita kanteluita 9 ja potilasvakuutuskeskuskelta tulleita lausuntopyyntöjä 35 kappaletta. Muistutuksissa 16 %:ssa oli yhtenä aiheena henkilökunnan käytös. Vastaavasti koko HUS:ssa vastaava luku oli 15 %.Potilasvakuutuskeskuksen kautta tuleista 35 tapauksesta on tähän mennessä on korvattu 4.

Muuta

Potilaalla on oikeus mahdollisimman korkealaatuiseen ja potilasturvallisuudeltaan hyvään hoitoon. Laatu- ja potilasturvallisuustyössä potilaan ja perheen rooli on tärkeä. Mietinnässä on ollut, miten sitä voisi korostaa ja käyttää entistä enemmän hyväksi laadun parantamisessa.

HUS:lla on riskienhallintasuunnitelma, johon kuuluu myös kiinteistökohtaisten valmius- ja turvallisuusasioiden hoito. Lastenklinikan ja Lastenlinnan valmiusjohtajana on toiminut erikoislääkäri Jukka Salminen. Uhkaavissa vaaratilanteissa, jotka liittyvät myös potilasturvallisuuteen, ovat valmiusjohtaja ja laatu- ja potilasturvallisuuspäällikkö tehneet yhteistyötä.

Alueellinen yhteistyö on myös laadun ja potilasturvallisuuden saralla tärkeää. HUS:n sairaanhoitoalueiden lasten ylilääkärit ja ylihoitajat kokoontuvat puolen vuoden välein. Näissä kokouksissa on nostettu esiin myös laatu- ja potilasturvallisuusasioita. Toinen alueellisen yhteistyön muoto laadun parantamiseksi on yhteistyö perusterveydenhuoltoon yhteisiä hoitopolkuja tekemällä. Levoton lapsi –hoitopolku Espoon kaupungin kanssa on kerännyt ympärilleen laajan työryhmän. Autismikirjon häiriöt –hoitopolun teko alkoi Valviran kehotuksesta erään kantelun seurauksena. Sitä edistää LaNu-vetoinen työryhmä.

Yhteenveto

HYKS Lasten ja nuorten sairauksien tulosyksikössä laatua ja potilasturvallisuutta on pyritty aktiivisesti kehittämään vuonna 2015. Tärkeimpinä laatuun liittyvinä kehityskohteina on vuoden 2015 aikana ollut toimintakertomusten tuottaminen, läheteiden käsittelyajan lyhentäminen, Uuden lastensairaalan toiminnallinen suunnittelu ja kokonaisuutena tulosyksikön laatutyön strukturoiminen ja profiloiminen.

**Lasten ja nuorten
sairauksien tulosyksikkö**

HUS, HYKS

Postiosoite: Lastenlinna, PL 280,
00029 HUS

Puhelin: 09 4711

www.hus.fi